

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n sekä eräiden kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettua lakia siten, että lain voimassaoloa jatkettaisiin kahdella vuodella vuoden 2022 loppuun. Eräiden kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että lain voimassaoloa jatkettaisiin vuodella vuoden 2020 loppuun. Esityksen mukaan lakien voimassaoloa jatkettaisiin, koska sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja maakuntauudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2021 eli vuotta myöhemmin kuin muutettaviksi ehdotettavia lakeja säädettäessä oli ollut tarkoitus.

Lisäksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain mukaisia määräaikoja muutettaisiin siten, että kunnan ja kuntayhtymän tulisi sisällyttää lain voimaantulon jälkeen tehtäviin ja vuoden 2020 jälkeen voimassa oleviin sopimuksiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa ja rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä järjestämisvastuussa olevalla taholla olisi oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2021 tai 2022 aikana päättymään kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomisesta ilman, että irtisanomisesta syntyisi korvausvelvollisuutta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen.....	3
1.2 Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa.....	4
1.3 Laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetun lain eräiden velvoitteiden soveltamisesta.....	4
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	5
2.1 Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaiseen rajoittamiseen liittyvät muutokset.....	5
2.2 Paras-puitelain mukaiset yhteistoiminta-alueet.....	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	6
3.1 Sopimukset yksityisen palvelun tuottajan kanssa (palvelujen ulkoistukset).....	6
3.2 Rakennusinvestoinnit.....	6
3.3 Paras-puitelain velvoitteiden jatkaminen.....	7
4 ASIAN VALMISTELU.....	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	9
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	9
1.1 Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa.....	9
1.2 Laki eräiden kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta.....	9
2 VOIMAANTULO.....	10
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	10
LAKIEHDOTUKSET.....	13
1. Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta.....	13
2. Laki eräiden kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	14
LIITE.....	15
RINNAKKAISTEKSTIT.....	15
1. Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta.....	15
2. Laki eräiden kunta- ja palvelurakennemuutoksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	17

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on kunnilla tai kuntayhtymillä sen mukaan, mitä sosiaalihuoltolaissa (1301/2014), kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989) sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977) sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollon erityislaeissa säädetään.

Sosiaalihuoltolain 33 §:n 1 momentin mukaan kunnan on pidettävä huolta sosiaalihuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta sen mukaan kuin sosiaalihuoltolaissa tai muutoin säädetään.

Kansanterveyslain 5 §:n mukaan kunnan on pidettävä huolta kansanterveystyöstä sen mukaan kuin kansanterveyslaissa, terveydenhuoltolaissa tai muutoin säädetään tai määrätään. Kunnat voivat huolehtia kansanterveystyöstä myös yhteistoiminnassa perustamalla tätä tehtävää varten kuntayhtymän. Kunta voi toisen kunnan kanssa sopia myös siitä, että tämä hoitaa osan kansanterveystyön toiminnoista. Kansanterveystyön tehtävien hoitamista varten kunnalla tulee olla terveyskeskus.

Erikoissairaanhoitolain 3 §:n mukaan kunnan on kuuluttava erikoissairaanhoidon järjestämiseksi johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Sairaanhoitopiirit on lueteltu lain 7 §:ssä, mutta kunta voi valita, mihin sairaanhoitopiiriin se kuuluu. Sairaanhoitopiirejä on yhteensä 20. Kehitysvammaisten erityishuollon järjestämistä varten maa on jaettu kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella erityishuoltopiireihin. Kunnan kuulumisesta erityishuoltopiiriin säädetään valtioneuvoston asetuksella. Muut erityishuoltopiirit paitsi Helsingin erityishuoltopiiri ovat kuntayhtymiä. Valtioneuvoston asetuksen (1045/2008) mukaan erityishuoltopiirejä on 15. Kärkällä samkommun kuntayhtymä vastaa lisäksi piirijaosta riippumatta ruotsinkielisen väestön erityishuollon järjestämisestä.

Suomen Kuntaliiton keräämien tietojen mukaan vuonna 2017 perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen järjestämisestä vastasi 142 kuntaa tai yhteistoiminta-aluetta (kuntayhtymää tai vastuukuntamallin mukaista yhteistoiminta-aluetta). Yhteistoiminta-alueita oli yhteensä 59 ja niihin kuului 212 kuntaa. Väestöstä noin 47 prosenttia asui yhteistoiminta-alueilla. Perusterveydenhuollosta ja sosiaalipalveluista vastasi 31 kuntayhtymää, joissa oli yhteensä 147 jäsenkuntaa. Vastuukuntamallin mukaisia yhteistoiminta-alueita oli 28, ja niissä oli mukana 65 kuntaa. 83 kuntaa järjesti sosiaali- ja terveyspalvelunsa itsenäisesti. Yli 20 000 asukkaan kuntia näistä oli 29, ja puitelain väestöpohjavaatimuksen alle jäi 54 kuntaa.

Kunnilla ja kuntayhtymillä on laaja harkintavalta siitä, millä tavoin ja missä muodossa ne järjestävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:n ja kuntalain 9 §:n (410/2015) mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät hoitamalla toiminnan itse, sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa sekä olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä. Tehtävien hoitamisessa tarvittavia palveluja kunta voi hankkia valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Lisäksi palvelunkäyttäjälle voidaan antaa palveluseteli, jolla kunta sitoutuu maksamaan palvelun käyttäjän kunnan hyväksymältä yksityiseltä palvelujen tuottajalta hankkimat palvelut kunnan päätöksellä asetettuun setelin arvoon asti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta (*jäljempänä sote-uudistus*) on valmisteltu pitkään ja siinä on ollut useita eri vaiheita. Uudistuksen toteuttamiseksi annettiin hallituksen esitys edus-

kunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi joulukuussa 2014 (HE 324/2014 vp). Esitys kuitenkin raukesi keväällä 2015. Maaliskuussa 2017 eduskunnalle annettiin hallituksen esitys maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp.). Hallituksen esitykset sote- ja maakuntauudistukseen liittyen ovat eduskunnan käsittelyssä ja perustuslakivaliokunta antoi niistä ensimmäisen lausuntonsa 29 päivänä kesäkuuta 2017 (PeVL 26/2017 vp.). Perustuslakivaliokunnan lausunnon seurauksena sote- ja maakuntauudistuksen valmistelua jatkettiin siten, että uudistuksen oli määrä tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Sote- ja maakuntauudistukseen liittyy kiinteästi hallituksen esitys koskien asiakkaan valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuollossa (HE 16/2018 vp.). Tätä koskevasta esityksestä perustuslakivaliokunta antoi lausuntonsa 1 päivänä kesäkuuta 2018 (PeVL 15/2018 vp.). Perustuslakivaliokunnan lausunnon seurauksena sote- ja maakuntauudistuksen valmistelua jatketaan siten, että uudistuksen on määrä tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

1.2 Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa

Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (548/2016, *jäljempänä rajoituslaki*,) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kokonaisuuden kannalta epätarkoituksenmukaisia kuntien ja kuntayhtymien oikeustoimia rajoitetaan, jotta turvataan sote- ja maakuntauudistuksen myötä syntyvien maakuntien mahdollisuudet järjestää niiden järjestämisvastuulle siirtyvät palvelut yhdenvertaisesti ja taloudellisesti koko maakunnan alueella.

Rajoitukset koskevat kuntien ja kuntayhtymien tekemiä sopimuksia, jotka koskevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laajaa hankkimista yksityiseltä palveluntuottajalta (ulkoistussopimuksia). Rajoitukset koskevat myös kustannuksiltaan suuria investointeja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin.

Lain eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunta piti tärkeänä, että lakiehdotuksen vaikutuksia seurataan tarkoin ja mahdollisiin epäkohtiin puututaan viipymättä, jos laki tuottaa ongelmia perustuslain 6 ja 19 §:ssä turvattujen perusoikeuksien toteutumisen kannalta, laki osoittautuu muutoin toimimattomaksi taikka jos sote-uudistuksen jatkovalmistelu antaa muutoin aihetta lain uudelleen arviointiin. Koska aikataulu muuttui perustuslakivaliokunnan 29 päivänä kesäkuuta 2017 antaman lausunnon ja sen perusteella uudelleen valmisteltavan asiakkaan valinnanvapauslain johdosta siten, että uudistuksen voimaantulo myöhentyi kesällä 2017 vuoden 2020 alkuun, pidennettiin rajoituslain voimassaoloa vuodella (laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain muuttamisesta 1057/2017). Muutos tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Samassa yhteydessä ehtoja sosiaali- ja terveystalouden palvelujen tuottamista koskeville ulkoistussopimuksille ja merkittävälle rakennusinvestoinneille kiristettiin.

1.3 Laki kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta annetun lain eräiden velvoitteiden soveltamisesta

Kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta annetulla lailla (169/2007, *jäljempänä Paras-puitelaki*,) kunnat velvoitettiin järjestämään perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvät sosiaalihuollon palvelut joko perustamalla yhteistoiminta-alue tai järjestämällä palvelut kunnassa, joiden väestöpohja on vähintään noin 20 000 asukasta. Yhteistoimintavelvoitteen ne ovat voineet täyttää joko perustamalla kuntayhtymän tai järjestää palvelut ns. vastuukuntamallilla. Väestöpohjavelvoite tuli täyttää vuoden 2013 alkuun mennessä. Paras-puitelakiin vuonna 2011 tehdyn muutoksen velvoite laajennettiin koskemaan kaikkia sosiaalihuollon tehtäviä kui-

tenkin siten, että ne piti siirtää viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä. Lisäksi valtioneuvostolle annettiin samassa yhteydessä toimivalta velvoittaa kunta sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen puitelaisissa tarkoitetun väestöpohjavaatimuksen täyttämiseksi.

Paras-puitelakiin perustuvia kuntien yhteistoimintavelvoitteita on jatkettu useaan eri otteeseen. Eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain (490/2014) mukaan velvoitteet ovat voimassa vuoden 2019 loppuun, jotta kuntien yhteistoiminta jatkuisi siihen saakka, kunnes järjestämisvastuu olisi siirtynyt valmisteilla olleen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaisille sosiaali- ja terveys-alueille.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaiseen rajoittamiseen liittyvät muutokset

Maakunta- ja sote-uudistuksen toteuttamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) tarkoituksena oli, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyisi kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille 1 päivänä tammikuuta 2019. Aikataulu on perustuslakivaliokunnan 29 päivänä kesäkuuta 2017 ja 1 päivänä kesäkuuta 2018 antamien lausuntojen johdosta muuttunut siten, että uudistuksen voimaantulo myöhentyy vuoden 2021 alkuun.

Voimassa olevan kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 §:n mukaan kunnan ja kuntayhtymän tulee sisällyttää lain voimaantulon jälkeen tehtäviin ja vuoden 2019 jälkeen voimassa oleviin sopimuksiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa ja rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä järjestämisvastuussa olevalla on oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2020 ja 2021 aikana päättymään kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomisesta. Laki on tähän liittyen säädetty olemaan voimassa 31.12.2020 saakka. Sote- ja maakuntauudistuksen voimaantuloajankohdan siirtyessä lain voimassaoloaikaa tulee pidentää ja muuttaa 3 §:n määräaika maakunnan irtisanomisoikeudelle sekä muuttaa ajankohtaa jonka jälkeen voimassa olevia sopimuksia velvoite koskee.

2.2 Paras-puitelain mukaiset yhteistoiminta-alueet

Esityksen tavoitteena on varmistaa perustettujen yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkuminen siihen saakka, kunnes perustettavat uudet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastuussa olevat organisaatiot aloittavat toimintansa.

Jos voimassa olevia puitelain mukaisia yhteistoimintavelvoitteita ei jatkettaisi, voisivat kunnat purkaa yhteistoiminta-alueet. Tämä tarkoittaisi samalla sitä, että toiminta pitäisi organisoida yhteistyön purkavissa kunnissa uudella tavalla vuoden 2020 alusta lukien ja uudelleen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen toimeenpanovaiheessa. Tällöin myös sellaiset kunnat, jotka eivät moneen vuoteen ole itse vastanneet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, voisivat joutua hyvin lyhytaikaisesti järjestämisvastuuseen sosiaali- ja terveyspalveluista. Näiden kuntien asukkaiden palvelut voivat tänä väliaikana vaarantua, jos palveluja ei saada esimerkiksi osaamisen puutteen ja rekrytointivaikeuksien vuoksi toteutetuksi hyvin lyhyessä ajassa. Lisäksi tilapäiset rakenteiden muutokset aiheuttaisivat tarpeettomia kustannuksia niille kunnille, joiden yhteistoiminta-alueissa jokin tai jotkut kunnat irtisanoisivat yhteistoimintasopimukset hyvin lyhytaikaisena väliaikaisjärjestelyinä.

Edellä olevan perusteella eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi muuttamalla lain 1 ja 2 §:iä. Lain voimassaolon jatkamisen tarkoituksena on varmistaa nykyis-

ten yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkuminen järjestämislain mukaisten sosiaali- ja terveysalueiden käynnistymiseen saakka. Yhteistoiminta-alueiden toiminnan jatkamisella voidaan turvata alueiden kuntien asukkaiden palvelujen jatkuvuus. Lisäksi yhteistoiminnan jatkamisella voidaan estää lyhytaikaisista palvelurakenteesta tapahtuvista muutoksista johtuvien kustannusten syntymistä.

Tässä vaiheessa ei ole vielä varmuudella tiedossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen toimeenpanovaiheen aikataulu. Alustavien arvioiden mukaan sitä koskeva laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä on tarkoitus saada voimaan siten, että järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollosta siirtyisi kunnilta uuden lainsäädännön mukaisille organisaatioille vuonna 2021. Tämän takia ehdotetussa laissa jatkettaisiin puitelain velvoitteita siten, että nyt vuoden 2019 loppuun voimassa olevia yhteistoimintavelvoitteita sovellettaisiin edelleen vuoden 2020 loppuun saakka. Vastaavasti jatkettaisiin valtioneuvoston toimivallan voimassaoloa.

Puitelain velvoitteet eivät ole estäneet kuntia vaihtamasta yhteistoiminta-alueesta toiseen, jos syntyvä rakenne täyttää kaikkien kuntien osalta puitelain velvoitteet. Ehdotettu puitelain velvoitteiden voimassaolon jatkaminen ei siten estäisi kuntia ja lain tarkoittamia yhteistoiminta-alueita sopimasta esimerkiksi yhteistoiminnan laajentamisesta. Edellytyksenä tälle on kuitenkin puitelain velvoitteiden osalta, että kaikki yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat kunnat kuuluisivat edelleen puitelain velvoitteiden mukaiseen yhteistoiminta-alueeseen.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Sopimukset yksityisen palvelun tuottajan kanssa (palvelujen ulkoistukset)

Ehdotetut säännökset eivät estäisi kuntia ja kuntayhtymiä edelleen haluamassaan laajuudessa hankkimasta palveluja yksityisiltä palvelujen tuottajilta sekä tekemästä kiinteistöjen ja toimitilojen käyttöoikeutta koskevia sopimuksia. Ehdotuksen mukaan kunnan tai kuntayhtymän tulisi sisällyttää sopimukseensa sopimusehto, jonka mukaan tulevilla palvelujen järjestäjällä olisi lain edellytysten täytyessä oikeus irtisanoa sopimus. Ehdotettu sääntely ei siten rajoittaisi kuntien ja kuntayhtymien mahdollisuutta tehdä sopimuksia sinä aikana, jolloin niillä olisi järjestämisvastuu. Sopimuksen mukainen toiminta voisi myös jatkua, jos tuleva palvelujen järjestäjä katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Sopimusosapuolilla olisi myös niin halutessaan mahdollisuus sopia sopimuksen sisällöstä uudelleen. Rajoittamisen kohteena olisivat laajuudeltaan merkittävät pitkäkestoiset sopimukset, joiden voimassaolo jatkuisi vuoden 2020 jälkeen.

Sopimukseen sisällytettävä ehto sopimuksen irtisanomismahdollisuudesta saattaisi välillisesti vaikuttaa ehdotetun sääntelyn piiriin kuuluvien sopimusten osalta kuntien kustannuksia lisäävästi, jos irtisanomisehto otetaan huomioon sopimusten hinnoittelussa. Sopimuksen irtisanomismahdollisuuteen liittyvä epävarmuus voisi periaatteessa vaikuttaa kustannuksiin myös sitä kautta, että ulkoistustapauksissa palvelutuotannon kehittäminen hidastuisi, sillä laajojen toiminnan muutosten toteutus vaatii kokemusten mukaan yleensä noin kahdesta neljään vuotta. Kokonaisuutena esityksen tarkoittamien rajoitusten vaikutukset eivät kuitenkaan olisi palvelutuotannon kehittämisen hidastumisen näkökulmasta olennaisia, koska kokonaisulkoistuksia on kokonaisuuteen nähden kuitenkin vielä vähän ja ehdotetut rajoitukset koskisivat vain hyvin laajoja ja pitkäkestoisia sopimuksia. Erityisesti näiden sopimusten kohdalla olisi tarpeen turvata tuleville järjestäjille mahdollisuus alueella olevien resurssien hyödyntämiseen laajempina kokonaisuuksina kuin mihin kuntakohtaiset kokonaisulkoistussopimukset antavat mahdollisuuden.

3.2 Rakennusinvestoinnit

Hallituksen linjausten mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu olisi siirtymässä maakunnille 1 päivänä tammikuuta 2021. Investointien poikkeuslupia on jo myönnetty sairaanhoitopiirien kuntayhtymille noin 2,2 mrd. euron arvosta. Luvat on syyskuussa 2018 mennessä myönnetty 63 hankkeelle ja vireillä on viisi hakemusta.

Nykyisten, jo poikkeusluvat saaneiden investointisuunnitelmien käytännön toteuttaminen vie jokaisessa luvan saaneessa sairaanhoitopiirissä väistämättä useamman vuoden ajan. Sairaanhoitopiireissä siis rakennetaan tulevien kahden vuoden aikana erittäin suurella volyymillä eikä lisäinvestointien suunnittelu ja toteuttaminen ole välttämättä edes käytännössä juurikaan mahdollista.

Maakuntavaltuustot on tarkoitus valita uuden aikataulun mukaan keväällä 2019 ja valtuustot aloittaisivat toimintansa syksyllä 2019. Sen jälkeen, kun maakuntavaltuustot ovat aloittaneet toimintansa, on käytettävissä taho, jolle vastuu nykyisten sairaanhoitopiirien toiminnasta siirtyy vuoden 2021 alusta lukien ja joka siten on myös kykenevä lausumaan käsityksensä mahdollisten investointisuunnitelmien välttämättömyydestä.

Myös kunnille on myönnetty lain voimassaolon aikana merkittävä määrä poikkeuslupia, yhteensä 21 kappaletta vajaan 500 miljoonan euron määrästä. Yksittäisten kuntien hakemukset käsitellään samalla tavalla kuin kuntayhtymien. Kuntien hakemuksia on hylätty tai palautettu yhteensä 9 kappaletta, joista osa ei kuulu rajoitusmenettelyn tai sosiaali- ja terveysministeriön toimivallan piiriin. Vain 4 kuntien hakemusta on tosiasiaa hylätty. Hylkäyksen syynä on ollut, ettei hakemuksessa ole pystytty osoittamaan laissa säädetyllä tavalla, että investointi on alueen palvelujen saatavuuden turvaamiseksi välttämätön ja kiireellinen.

Kuntien hankkeiden osalta merkitystä on myös annettava sille, että rakennushankkeet ovat eduskunnan käsittelyssä olevan voimaannapolain säännösten mukaisesti lähtökohtaisesti myös tulevaisuudessa jäämässä kuntien vastuulle tai vähintään kunta kantaa riskin siitä, onko investoinnille käyttöä myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirron jälkeen.

Lain säännökset mahdollistaisivat edelleen äkillisten, esimerkiksi valvontaviranomaisten määräyksestä tehtävien korjausten sekä rakennusten vuosihooltoon kuuluvien toimenpiteiden tekemisen. Poikkeuslupien rajaaminen palvelujen turvaamisen kannalta välttämättömiin investointeihin ei edellä kuvattua taustaa vasten todennäköisesti vaikuttaisi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa käytännössä haittaavasti.

3.3 Paras-puitelain velvoitteiden jatkaminen

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että kunta- ja palvelurakenneuudistukseen perustuvia sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintavelvoitteita jatkettaisiin vuoden 2020 loppuun. Vastaavasti ehdotetaan jatkettavaksi valtioneuvoston toimivallan voimassaoloa.

Esitys ei muuta puitelain kunnilta jo edellyttämiä toimenpiteitä yhteistoimintarakenteiden muodostamiseksi. Kuntien ja yhteistoiminta-alueiden väestöpohjan on tullut täyttää puitelaissa edellytetyt vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohjavaatimukset perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvien sosiaalitoimen tehtävien osalta vuoden 2013 alusta lukien. Perustetut yhteistoiminta-alueet ovat aloittaneet jo toimintansa. Lakiehdotuksessa kunnilta ei edellytetä uusia toimenpiteitä, vaan esityksellä pyritään ainoastaan säilyttämään tällä hetkellä voimassa oleva tilanne siihen saakka, kunnes sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen mukaiset uudet järjestämisvastuussa olevat organisaatiot aloittavat toimintansa.

Edellä todetun vuoksi voidaan arvioida, ettei esityksellä olisi taloudellisia, hallinnollisia tai muitakaan vaikutuksia nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Esityksen vaikutusten osalta voidaan viitata niihin vaikutusarviointeihin, jotka on kuvattu puitelakia koskevissa hallituksen esityksissä (HE 155/2006 vp, HE 268/2010 vp) sekä puitelain velvoitteiden jatkamisesta annettua

laki koskevassa hallituksen esityksessä (HE 324/2014 vp). Vaikutusarvioinnit on otettu huomioon puitelakia ja sen muutossäädöksiä säädettyäessä.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Esityksestä on järjestetty keskeisille sidosryhmille kuulemistilaisuus 20 päivänä syyskuuta 2018 ja kuultavilla on ollut mahdollisuus antaa myös kirjallinen lausunto. Kutsu kuulemistilaisuuteen ja esitysluonnos sekä ilmoitus mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ilmoitettiin 2,5 viikkoa ennen kuulemistilaisuutta ja kirjallisten lausuntojen antamiseen annettu aika oli 4 viikkoa. Lausuntojen antamiseen varattu aika on ollut tavanomaista lyhyempi, koska esityksen antamiselle on olemassa perustuslain 19 §:n tarkoittamien palvelujen yhdenvertaiseen ja kustannusvaikuttavaan turvaamiseen liittyvät painavat yhteiskunnalliset perusteet ja esityksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta on olennaista saattaa esitys mahdollisimman pian eduskuntakäsittelyyn. Pidempi lausuntokierros olisi pitkittänyt esityksen käsittelyä siten, että kunnat ja kuntayhtymät saattaisivat ehtiä ennen ehdotetun lain voimaantuloa tehdä niitä oikeustoimia, joita esityksellä tavoitellaan rajoitettavan.

Kuulemistilaisuuteen osallistuivat Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Suomen Kuntaliitto ry, Lääkäripalveluyritykset ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Hyvinvointialan liitto, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Ylivieskan kaupunki sekä Porin kaupunki.

Rajoituslain voimassaoloajan jatkamisen osalta kuulemistilaisuudessa muutamat lausujat katsoivat, että rajoituslaki on jo alun perin tarpeeton puuttuminen kuntien itsemääräämisoikeuteen ja toisaalta yritysten sopimusvapauteen. Lisäksi osa lausujista katsoi, että lain perustuslailliseen hyväksyttävyyteen tulisi suhtautua kriittisesti. Toisaalta osa lausujista katsoi, että säädösehdotus rajoituslain jatkamiseksi on tarpeellinen tai välttämätön. Puheenvuoroissa korostettiin, että säädösehdotus on perustettavien maakuntien toiminnan onnistuneen käynnistämisen näkökulmasta erittäin tärkeä. Suomen Kuntaliitto ry esitti, että esityksessä kuvattaisiin tarkemmin kuntien investointilupamenettelyä. Kuvausta lupamenettelystä lisättiin esitetyn ehdotuksen perusteella edellä lukuun 3.2.

Lähes kaikki kuulemistilaisuuteen osallistuneet tahot suhtautuivat myönteisesti Paras-puitelain voimassaoloajan jatkamiseen. Lausujat katsoivat, että lain jatkaminen on tärkeää jo perustettujen yhteistoiminta-alueiden jatkuvuuden kannalta. Puheenvuoroissa nousi esille näkemys, jonka mukaan olisi ongelmallista, jos kunnat voisivat irtautua jo perustetuista yhteistoiminta-alueista.

Esitys on käsitelty kuntalain 11 §:n mukaisesti kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 23 päivänä marraskuuta 2018.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa

3 §. *Sopimukset yksityisen palvelun tuottajan kanssa sekä rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevat sopimukset.* Pykälässä säädetään edellytyksistä, joiden toteutuessa kunnan ja kuntayhtymän tekemään ulkoistussopimukseen on liitettävä irtisanomisehto, jonka perusteella maakunta voi irtisanoa sopimuksen ilman, että irtisanomisesta syntyy korvausvelvollisuutta maakunnalle.

Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, milloin tehtyihin sopimuksiin lakia sovelletaan ja milloin maakunta voi irtisanoa lain tarkoittaman sopimuksen. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sitä sovellettaisiin sopimuksiin, jotka on tehty lain voimaantulon jälkeen ja jotka ovat voimassa vuoden 2020 jälkeen. Voimassa olevan lain mukaan säännös koskee vuoden 2019 jälkeen voimassa olevia sopimuksia. Maakunnalla olisi ehdotuksen mukaan oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2021 tai 2022 aikana, voimassa olevan lain mukaan sopimus pitäisi irtisanoa vuoden 2020 tai 2021 aikana. Jos maakunta ei irtisanoisi sopimusta laissa todettuna määräaikana, se olisi voimassa sopimuskauden loppuun.

Pykälän 2 momentissa on määritelty tarkemmat perusteet sille, milloin ulkoistussopimuksessa pitää olla 1 momentin mukainen irtisanomisehto. Ehdotuksen mukaan momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin kohta, jonka mukaan perusteena on, että sopimuksen voimassaolo jatkuu vuoden 2020 jälkeen. Poisto ehdotetaan tehtäväksi, sillä samasta asiasta säädetään jo voimassaolevassa laissa saman pykälän 1 momentissa. Voimassa olevassa laissa 1 ja 2 momenteissa on eri vuosiluvut, mikä johtaa epäselvään tulkintaan. Asiasta säädettäisiin ehdotuksen mukaan jatkossa vain pykälän 1 momentissa edellä kuvatulla tavalla turvaten säännöksen alkuperäinen tarkoitus eli se, että velvoite koskee sopimuksia, jotka olisivat voimassa maakuntien aloittaessa toimintansa.

7 §. *Voimaantulo.* Laki on määräaikainen. Pykälässä säädetään lain voimaantulosta ja sen voimassaolon päättymisen ajankohdasta. Lain voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2022 loppuun. Voimassa oleva laki on voimassa vuoden 2020 loppuun. Lain voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi kahdella vuodella, koska lain 3 §:n 2 momentin mukaan maakunta voisi irtisanoa sopimuksen vuosina 2021 tai 2022 ja 3 §:n 4 momentissa säädetään sopimuksen irtisanovalle taholle velvoitteita irtisanomismenettelyn suhteen. Laki tulisi näin ollen olla voimassa vuoden 2022 loppuun.

1.2 Laki eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta

1 §. *Yhteistoimintavelvoitteen jatkaminen.* Pykälällä on jatkettu Paras-puitelain 5, 5 a ja 5 b §:ien voimassaoloa ja valtioneuvoston lain 5 a §:n ja 15 §:n 2 momentin perusteella määräämien yhteistoimintavelvoitteiden voimassaoloa vuoden 2019 loppuun. Lisäksi pykälällä on jatkettu 15 §:n 2 momentin mukaista valtioneuvoston toimivaltaa vuoden 2019 loppuun.

Ehdotuksen mukaan edellä mainittujen, pykälän 1 ja 2 momenteissa olevien säännösten voimassaoloaikaa jatkettaisiin yhdellä vuodella vuoden 2020 loppuun saakka.

2 §. *Voimaantulo.* Lain voimaantulopykälässä olevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että laki olisi voimassa vuoden 2020 loppuun.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 19 §:n 1 momentissa on turvattu oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Säännöksen tarkoittama huolenpito tarkoittaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädetty julkisen vallan velvollisuus turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja velvoite edistää väestön terveyttä on pääsääntöisesti toteutettu siten, että kunnat on lainsäädännössä velvoitettu huolehtimaan näistä palveluista ja tehtävistä.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen on sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä todettu useaan otteeseen toteutuvan epäyhtenäisesti sekä alueellisesti että väestöryhmittäin. Keskeisenä syynä tähän on pirstaleinen ja monin osin heikko palvelurakenne. Sote-uudistuksen keskeisin tarkoitus on korjata tämä epäkohta ja turvata palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Ehdotettujen lakien tarkoitus olisi osaltaan pyrkiä turvaamaan tämän tavoitteen toteutumista ja estää näiden tavoitteiden toteutumisen hidastuminen. Kuntien ja kuntayhtymien toiminnassa on nähtävissä pyrkimyksiä säilyttää oman kuntansa osalta nykyinen tilanne tai sitoa omalle alueelle nykyistä merkittävämmät voimavarat. Lainsäätäjällä on tässä tilanteessa perustuslain 19 ja 22 §:n nojalla velvoite puuttua sellaisiin kuntien ja kuntayhtymien toimiin, joista aiheutuu olennaisia esteitä uudistuksen tavoitteiden saavuttamiselle.

Esityksessä ehdotettujen rajoituksien jatkaminen on sinänsä merkittävä toimi, mutta rajoitukset perustuvat painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen perustuslain 19 §:n mukaisten palvelujen yhdenvertaiseen toteuttamiseen kustannusvaikuttavalla tavalla. Sote-uudistuksen tavoitteiden kannalta on keskeistä se, ettei sote-palvelujen järjestämiselle muodostu enää tässä vaiheessa uusia, kokonaisuuden kannalta haitallisia palvelurakenteisiin liittyviä järjestelyjä. Esityksen rajoitusten jatkoon osalta olisi siten punnittava yhtäältä kuntien oikeutta tehdä omasta näkökulmastaan optimoituja oikeustoimia, joilla on pitkäaikaisia vaikutuksia, juuri ennen kuin järjestämisvastuu on siirtymässä niiltä pois ja toisaalta uuden järjestäjän mahdollisuuksia saatata sosiaali- ja terveyspalvelut perustuslain turvaamalle tasolle. Ehdotetuilla rajoituksien jatkoilla ei myöskään estetä kuntia ja kuntayhtymiä toteuttamasta toiminnan kannalta välttämättömiä ja tarpeellisia investointeja tai tekemästä tarpeellisia palvelu- tai käyttöoikeussopimuksia.

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Sen 1 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Ehdotetut muutokset kohdistuvat kuntiin ja kuntayhtymiin. Säännökset rajoittavat jossain määrin niiden päätösvaltaa. Rajoitukset koskevat kuitenkin kuntien tehtävien toteuttamistapaa, joista säädetään tavallisen lain tasoilla säännöksillä muun muassa kuntalaissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetussa laissa.

Lähtökohtaisesti esityksellä ei olisi taannehtivia vaikutuksia, joten esitys ei muodostu ongelmalliseksi kuntien ja kuntayhtymien sopimusosapuolten omaisuudensuojan ja sopimusvapauden kannalta.

Perustuslakivaliokunta totesi rajoituslaista antamassaan lausunnossa (PeVL 30/2016 vp), että ehdotettu sääntely rajoituslaiksi ei muodistu perustuslain 121 §:ssä turvatun kunnallisen itsehallinnon kannalta ongelmalliseksi. Sääntelyä ei voida pitää ongelmallisena myöskään perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan näkökulmasta. Rajoituksen perustuvat perusoike-

uksien kannalta hyväksyttävään päämäärään ja rajoitusten vähäisyys huomioon ottaen niitä voidaan pitää myös oikeasuhtaisina.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on Paras-puitelakia koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 37/2006 vp) todennut, että kuntien erilaisista yhteistoimintavelvoitteista on säädetty tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä jo usean vuosikymmenen ajan. Paras-puitelailla toteutettu rajattujen tehtäväkokonaisuuksien siirtäminen yhteistoiminta-alueelle ei perustuslakivaliokunnan mielestä ollut ongelmallista kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojan näkökulmasta. Puitelaki sekä sen muutossäädökset on käsitelty perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta totesi rajoituslain ja Paras-puitelain jatkolaista (1058/2017) antamassaan lausunnossa (PeVL 57/2017 vp), että sen mielestä sote-uudistuksen jatkovalmistelu antaa ilmeisellä tavalla aiheen pidentää rajoituslain voimassaoloaikaa. Perustuslaki ei aseta sen mukaan esteitä myöskään Paras-puitelain velvoitteiden jatkamiselle (ks. myös PeVL 9/2015 vp).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että kunta- ja palvelurakennemuutostukseen perustuvia sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintavelvoitteita sovellettaisiin vuoden 2020 loppuun saakka. Tältä osin kysymys on puitelaissa kunnille jo säädetyn oikeudellisen velvoitteen jatkamisesta edelleen siihen saakka, kunnes sosiaali- ja terveyspalveluista järjestämismääräyksiin olevat uudet organisaatiot aloittavat toimintansa.

Esityksessä ei olisi kyse uusista yhteistoimintavelvoitteista tai yhteistoimintavelvoitteiden laajentamisesta. Esityksellä ei myöskään laajennettaisi valtioneuvostolle jo aiemmin säädettyä toimivaltaa, vaan esityksellä turvattaisiin yhteistoimintavelvoitteen toteutuminen tänä niin sanottuna siirtymäaikana. Esitys ei tältä osin olisi ongelmallinen perustuslain näkökulmasta.

Kunnilla olisi ehdotetun lain voimassaoloajan jatkamisen jälkeenkin mahdollisuus vaihtaa yhteistoiminta-alueesta toiseen, jos syntyvä rakenne täyttäisi kaikkien kuntien osalta puitelain velvoitteet. Kunnat voisivat siis edelleen päättää yhteistoimintavelvoitteet täyttävällä tavalla yhteistoiminta-alueestaan. Ehdotettu laki ei myöskään estäisi entistä suurempien kokonaisuuksien muodostamista jo ennen vuotta 2020. Edellytyksenä tälle olisi kuitenkin puitelain velvoitteiden osalta, että kaikki yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat kunnat kuuluisivat edelleen joko puitelain velvoitteiden mukaiseen yhteistoiminta-alueeseen tai muuhun vastaavaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä vastaavaan kuntayhtymään tai yhteistoiminta-alueeseen. Kunnilla olisi myös mahdollisuus, muttei velvollisuutta siirtää sosiaalihuollon tehtävät yhteistoiminta-alueelle. Esitystä ei voida tältä osin pitää ongelmallisena perustuslain näkökulmasta.

Paras-puitelain tarkoituksena oli luoda edellytykset kunta- ja palvelurakennemuutostukselle. Kunnille puitelaissa säädetyillä yhteistoimintavelvoitteilla pyritään turvaamaan perustuslain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön edellyttämät palvelut maan eri osissa. Esi-tysehdoituksella jatkettaisiin näitä jo nyt säädettyjä kuntien yhteistyövelvoitteita ja turvattaisiin tarvittaessa valtioneuvoston päätöksellä yhteistyövelvoitteiden toteutus niissä tilanteissa, joissa kunnat päättävät olla niitä toteuttamatta.

Paras-puitelain velvoitteet koskevat kuitenkin enää vain osaa kuntia. Hallitus ei vuoden 2012 kesäkuussa käyttänyt yleistä toimivaltaa velvoittaa niitä kuntia, jotka eivät olleet määräaikaan mennessä muodostaneet puitelain mukaisesti yhteistoiminta-alueita. Perusteluna tälle oli se, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutostuksen oletettiin toteutuvan niin pian, ettei enää ollut tarkoituksenmukaista muodostaa välivaiheena uusia yhteistoiminta-alueita. Puitelain voimassaolon lakkaamisen jälkeen velvoitetta pitää yllä niitä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueita, jotka oli muodostettu, on jatkettu jo kahteen kertaan erillisellä lailla. Näiden puitelakia koskevien velvoitteiden johdosta sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevat velvoitteet kohtelevat kuntia eri lailla johtuen siitä ovatko kunnat ai-

HE 246/2018 vp

kanaan noudattaneet puitelakia vai eivät. Tilanteen ei siten voida katsoa olevan kuntien kannalta yhdenvertainen. Perustuslain yhdenvertaisuutta koskeva 6 § ei kuitenkaan suojaa kuntien yhdenvertaisuutta (PeVL 9/2015 vp.). Perustuslakivaliokunta totesi edellä mainitussa lausunnossaan, että Paras-puitelain velvoitteiden jatkamisen tarkoituksena on turvata erityisesti yhteistoiminta-alueissa mukana olevien pienten kuntien asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus. Lakiehdotus toteuttaisi siten perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle asetettua velvoitetta turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle asetettua velvoitetta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Edellä esitetyn perusteella hallitus katsoo, että esitys ei sisällä sellaisia ehdotuksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (548/2016) 3 §:n 1 ja 2 momentti sekä 7 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1057/2017, seuraavasti:

3 §

Sopimukset yksityisen palvelun tuottajan kanssa sekä rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevat sopimukset

Kunnan ja kuntayhtymän tulee sisällyttää tämän lain voimaantulon jälkeen tehtäviin ja vuoden 2020 jälkeen voimassa oleviin sopimuksiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa ja rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä järjestämisvastuussa olevalla on oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2021 tai 2022 aikana päättymään kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomisesta ilman, että irtisanomisesta syntyy korvausvelvollisuutta. Sen estämättä, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädetään, irtisanomisehto voidaan sisällyttää myös voimassa oleviin hankintasopimuksiin ilman uutta hankintamenettelyä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimusehto on sisällytettävä sellaisiin 1 momentissa tarkoitettuihin yksityisen palvelun tuottajan kanssa tehtäviin sopimuksiin, joiden ennakoitu vuotuinen arvo ylittää kolmekymmentä prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon osalta viimeisimmän tilinpäätöksen mukaisista vuosittaisista käyttötalousmenoista. Jos kunta tai kuntayhtymä tekee tämän lain voimassaoloaikana useamman kuin yhden sopimuksen saman yksityisen palvelun tuottajan kanssa siten, että sopimusten yhteenlaskettu arvo ylittää edellä mainitun rajan, irtisanomisehto on vastavasti sisällytettävä kaikkiin näihin sopimuksiin. Jos sopimuksia tehdään useiden eri tuottajien kanssa, on irtisanomisehto sisällytettävä sopimukseen, jonka perusteella kolmenkymmenen prosentin raja ylittyy ja kaikkiin sen jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain (490/2014) 1 ja 2 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1058/2017, seuraavasti:

1 §

Yhteistoimintavelvoitteen jatkaminen

Tällä lailla jatketaan kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetun lain (169/2007) 5, 5 a ja 5 b §:n soveltamista sekä valtioneuvoston mainitun lain 5 a §:n tai 15 §:n 2 momentin nojalla määrittämien perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoimintavelvoitteiden voimassaoloa vuoden 2020 loppuun. Kunnan ei kuitenkaan tarvitse siirtää mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettua yhteistoiminta-alueen hoidettavaksi sellaisia tehtäviä, jotka se on hoitanut tämän lain voimaan tullessa.

Lisäksi tällä lailla jatketaan valtioneuvostolle 1 momentissa mainitun lain 15 §:n 2 momentissa säädettyä toimivaltaa vuoden 2020 loppuun.

2 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

1.

Laki

kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 3 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (548/2016) 3 §:n 1 ja 2 momentti sekä 7 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1057/2017, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

3 §

Sopimukset yksityisen palvelun tuottajan kanssa sekä rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevat sopimukset

Sopimukset yksityisen palvelun tuottajan kanssa sekä rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevat sopimukset

Kunnan ja kuntayhtymän tulee sisällyttää tämän lain voimaantulon jälkeen tehtäviin ja vuoden 2019 jälkeen voimassa oleviin sopimuksiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa ja rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä järjestämisvastuussa olevalla on oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2020 tai 2021 aikana päätymään kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomisesta ilman, että irtisanomisesta syntyy korvausvelvollisuutta. Sen estämättä, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädetään, irtisanomisehto voidaan sisällyttää myös voimassa oleviin hankintasopimuksiin ilman uutta hankintamenettelyä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimusehto on sisällytettävä sellaisiin 1 momentissa tarkoitettuihin yksityisen palvelun tuottajan kanssa tehtäviin sopimuksiin, joiden ennakoitu vuotuinen arvo ylittää kolmekymmentä prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon osalta viimeisimmän tilinpäätöksen mukaisista vuosittaisista käyttötalousmenoista ja sopimuksen voima-saolo jatkuu vuoden 2020 jälkeen.

Kunnan ja kuntayhtymän tulee sisällyttää tämän lain voimaantulon jälkeen tehtäviin ja vuoden 2020 jälkeen voimassa oleviin sopimuksiin yksityisen palvelun tuottajan kanssa ja rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisessä järjestämisvastuussa olevalla on oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2021 tai 2022 aikana päätymään kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomisesta ilman, että irtisanomisesta syntyy korvausvelvollisuutta. Sen estämättä, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädetään, irtisanomisehto voidaan sisällyttää myös voimassa oleviin hankintasopimuksiin ilman uutta hankintamenettelyä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimusehto on sisällytettävä sellaisiin 1 momentissa tarkoitettuihin yksityisen palvelun tuottajan kanssa tehtäviin sopimuksiin, joiden ennakoitu vuotuinen arvo ylittää kolmekymmentä prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon osalta viimeisimmän tilinpäätöksen mukaisista vuosittaisista käyttötalousmenoista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos kunta tai kuntayhtymä tekee tämän lain voimassaoloaikana useamman kuin yhden sopimuksen saman yksityisen palvelun tuottajan kanssa siten, että sopimusten yhteenlaskettu arvo ylittää edellä mainitun rajan, irtisanomisehto on vastaavasti sisällytettävä kaikkiin näihin sopimuksiin. Jos sopimuksia tehdään useiden eri tuottajien kanssa, on irtisanomisehto sisällytettävä sopimukseen, jonka perusteella kolmenkymmenen prosentin raja ylittyy ja kaikkiin sen jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

Jos kunta tai kuntayhtymä tekee tämän lain voimassaoloaikana useamman kuin yhden sopimuksen saman yksityisen palvelun tuottajan kanssa siten, että sopimusten yhteenlaskettu arvo ylittää edellä mainitun rajan, irtisanomisehto on vastaavasti sisällytettävä kaikkiin näihin sopimuksiin. Jos sopimuksia tehdään useiden eri tuottajien kanssa, on irtisanomisehto sisällytettävä sopimukseen, jonka perusteella kolmenkymmenen prosentin raja ylittyy ja kaikkiin sen jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____.

2.

Laki

eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain (490/2014) 1 ja 2 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1058/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Yhteistoimintavelvoitteen jatkaminen

Yhteistoimintavelvoitteen jatkaminen

Tällä lailla jatketaan kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetun lain (169/2007) 5, 5 a ja 5 b §:n soveltamista sekä valtioneuvoston mainitun lain 5 a §:n tai 15 §:n 2 momentin nojalla määrittämien perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoimintavelvoitteiden voimassaoloa vuoden 2019 loppuun. Kunnan ei kuitenkaan tarvitse siirtää mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettua yhteistoiminta-alueen hoidettavaksi sellaisia tehtäviä, jotka se on hoitanut tämän lain voimaan tullessa.

Lisäksi tällä lailla jatketaan valtioneuvostolle 1 momentissa mainitun lain 15 §:n 2 momentissa säädettyä toimivaltaa vuoden 2019 loppuun.

Tällä lailla jatketaan kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetun lain (169/2007) 5, 5 a ja 5 b §:n soveltamista sekä valtioneuvoston mainitun lain 5 a §:n tai 15 §:n 2 momentin nojalla määrittämien perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoimintavelvoitteiden voimassaoloa vuoden 2020 loppuun. Kunnan ei kuitenkaan tarvitse siirtää mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettua yhteistoiminta-alueen hoidettavaksi sellaisia tehtäviä, jotka se on hoitanut tämän lain voimaan tullessa.

Lisäksi tällä lailla jatketaan valtioneuvostolle 1 momentissa mainitun lain 15 §:n 2 momentissa säädettyä toimivaltaa vuoden 2020 loppuun.

2 §

2 §

Voimaantulo

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2019.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.